

ภาษาบาลี ๑ คำ คติธรรมประจำสัปดาห์

“อกุสสีต — ผู้ไม่เกียจคร้าน (ในการเจริญกุศล)”

คำว่า **อกุสสีต** อ่านแบบภาษาบาลีว่า อะ - กุ - สี - ตะ แปลว่า **ผู้ไม่เกียจคร้าน** ในที่นี้จะขอนำเสนอในความหมายว่า **ไม่เกียจคร้านในการเจริญกุศลในชีวิตประจำวัน** เพราะถ้าเกียจคร้าน ไม่มีความเพียร ไม่มีความขยันในการเจริญกุศลแล้ว มีแต่จะทำให้กุศลธรรมเกิดพอกพูนหนาแน่นมากยิ่งขึ้น ดังข้อความจากพระสูตรตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย เอกนิบาต ว่า

"ดูกร ภิกษุทั้งหลาย เราย่อมไม่เล็งเห็นธรรมอื่นแม้อย่างหนึ่ง ที่เป็นเหตุให้อกุศลธรรม ที่ยังไม่เกิด เกิดขึ้น หรือ กุศลธรรมที่เกิดขึ้นแล้ว ย่อมเสื่อมไป เหมือนความเป็นผู้เกียจคร้าน ดูกร ภิกษุทั้งหลาย เมื่อบุคคลเกียจคร้านแล้ว อกุศลธรรมที่ยังไม่เกิด ย่อมเกิดขึ้น และกุศลที่เกิดขึ้นแล้ว ย่อมเสื่อมไป"

พระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง เป็นไปเพื่อความเข้าใจถูกเห็นถูก เป็นไปเพื่อความเจริญขึ้นของกุศลธรรมประการต่างๆ ไม่มีคำสอนแม้แต่บทเดียวที่สอนให้เป็นอกุศลแม้เพียงเล็กน้อย แต่ถ้ามีใครก็ตามที่เข้าใจว่า พุทธศาสนาสอนให้คนเกียจคร้าน จะเห็นได้ว่าผู้นั้นเป็นผู้ที่เข้าใจผิด เพราะเหตุว่าธรรมที่จะเป็นที่พักพิงในชีวิตประการหนึ่ง คือความเป็นผู้ขยันไม่เกียจคร้าน ซึ่งตามความเป็นจริงแล้ว ชีวิตความเป็นอยู่ที่จะต้องดำเนินไป ก็จะต้องมีกิจประจำวันมากมายหลายอย่าง เช่น บุตรธิดาก็มีกิจที่จะต้องช่วยมารดาบิดาตามกิจหน้าที่ของแต่ละบุคคล เป็นต้น ซึ่งควรที่จะต้องเป็น ผู้ขยัน เพราะเหตุว่าถ้าเป็นผู้ที่เกียจคร้าน ก็ไม่สามารถจะเกิดกุศลจิตที่จะกระทำกิจนั้นๆ ได้ และที่สำคัญ กิจการต่างๆ สามารถที่จะกระทำได้ด้วยกุศลจิต แต่ถ้าไม่รู้จักสภาวะธรรมตามความเป็นจริง ก็จะเป็นการกระทำด้วยอกุศลจิต ไม่ว่าจะเป็นกิจใหญ่น้อยประการใดก็ตาม

เป็นที่น่าพิจารณาว่า เมื่อควรที่จะช่วยเหลือสงเคราะห์คนอื่น แต่กลับไม่ได้กระทำ ทราบไหมว่าเป็นเพราะขณะนั้นอกุศลธรรมเกิดขึ้นทำให้เป็นคนเกียจคร้านที่จะกระทำกุศล เพราะฉะนั้น คนขยัน โดยเฉพาะขยันที่จะช่วยเหลือคนอื่น ย่อมกระทำไปด้วยกุศล แต่คนที่ไม่กระทำอะไรในสิ่งที่ เป็นประโยชน์ ไม่สงเคราะห์ช่วยเหลือใคร ในขณะนั้นถ้าสติไม่เกิดขึ้น จะไม่รู้เลยว่าอกุศลธรรมเกิดขึ้นครอบงำ ทำให้เป็นผู้ที่เห็นแก่ตัว สำคัญในตน ลืมคิดถึงบุคคลอื่น แม้แต่การที่จะสงเคราะห์ช่วยเหลือบุคคลต่างๆ เหล่านั้น แต่ไม่เห็นหรืออาจจะเข้าใจผิดคิดว่า ไม่เป็นการสมควรที่จะช่วยเหลือสงเคราะห์คนอื่น **อกุศลธรรมทั้งหลาย เป็นธรรมที่ตั้งจิตไว้ผิด ส่วนกุศลธรรมทั้งหลาย เป็นธรรมที่ตั้งจิตไว้ชอบ ซึ่งไม่มีสัตว์ บุคคล ตัวตนเลยเป็นแต่เพียงธรรมเท่านั้น** ความเมตตาเป็นกุศลธรรมเกิดขึ้นตั้งจิตไว้ชอบ คือสงเคราะห์ช่วยเหลือคนอื่น แต่ถ้ามานะหรือความสำคัญตน

เกิดขึ้น ก็ตั้งจิตไว้ผิด ไม่เห็นความจำเป็นที่จะต้องกระทำกิจอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อบุคคลอื่น บางท่านก็อาจจะจำกัด ทำได้เฉพาะแก่ผู้ที่ท่านเคารพรัก แต่กับคนอื่นทำไม่ได้ นั่นอกุศลธรรมเกิดขึ้น ตั้งจิตไว้ผิด ไม่ได้ตั้งจิตไว้ชอบเลย ถ้าเป็นกุศลธรรมที่ตั้งจิตไว้ถูกจริงๆ ไม่ว่ากับใครเสมอกันหมด คือสามารถทำสิ่งที่ควรทำต่อบุคคลนั้นๆ ได้ทั้งหมด เป็นกุศลจริงๆ เพราะเหตุว่าไม่ได้กระทำไปด้วยความหวังแม้ผลตอบแทนคือการผูกพัน ทั้งหมดนั้นก็คือ สภาพธรรมแต่ละลักษณะซึ่งสะสมมาเป็นปัจจัยทำให้ขณะนั้นสภาพของจิตเป็นอย่างไร ถ้าสะสมอกุศลธรรมมามาก ก็ตั้งจิตคือปรุงแต่งจิตในขณะนั้นเกิดขึ้นเป็นไปในทางอกุศล ถ้าสะสมกุศลธรรมมามาก กุศลธรรมทั้งหลายก็เป็นปัจจัยปรุงแต่งให้จิตนั้นเกิดขึ้นเป็นไปในกุศล แสดงถึงความเป็นไปในสภาพธรรมที่เป็นอนัตตา ไม่อยู่ในอำนาจบังคับบัญชาของใครทั้งสิ้นอย่างแท้จริง

โดยสรุปแล้ว คือพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง ไม่ได้สอนให้เป็นผู้เกียจคร้านเลย แม้แต่น้อย เพราะเหตุว่าผู้ที่เกียจคร้านจะไม่ทำความดี จะไม่สงเคราะห์ช่วยเหลือบุคคลอื่นเลย แต่พระธรรมพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแสดงเป็นการเกื้อกูลให้บุคคลทั้งหลายเจริญกุศลทุกประการ แม้แต่ในการที่จะเป็นผู้ที่ขยันในการที่จะช่วยเหลือสงเคราะห์บุคคลอื่น ซึ่งเป็นการขัดเกลาอกุศลของตนเองด้วย เพราะเหตุว่ากิเลสมีมาก ถ้ากุศลจิตไม่เกิด ไม่กระทำ ไม่ปฏิบัติหน้าที่ของกุศลโดยลักษณะหนึ่งลักษณะใด ก็เป็นการพอกพูนอกุศลแล้ว เพราะฉะนั้น อกุศลก็ต้องมีมาก ถ้าเป็นผู้ที่เกียจคร้านในการที่จะเจริญกุศลทุกประการ ใครๆ ที่เคยเกียจคร้านในการที่จะสงเคราะห์ช่วยเหลือบุคคลอื่น ก็จะได้ทราบว่าขณะนั้นไม่ได้ขัดเกลาอกุศล แต่ว่าเป็นการพอกพูนอกุศลมากขึ้น และความขยันที่ประเสริฐจริงๆ คือ ความขยันในการศึกษาพระธรรมอบรมเจริญปัญญา สะสมความเข้าใจถูกเห็นถูกจากการฟังพระธรรมเป็นปกติในชีวิตประจำวัน ซึ่งเมื่อมีปัญญาแล้ว ปัญหานี้เองก็จะ เป็นเครื่องนำไปในกิจทั้งปวงที่เป็นกุศล คล้อยตามปัญญาที่ค่อยๆ เจริญขึ้น

พระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง จึงเป็นประโยชน์เกื้อกูลในชีวิตประจำวันอย่างแท้จริง เกื้อกูลได้โดยตลอด เป็นไปเพื่อขัดเกลาละคลายอกุศลของตนเอง ซึ่งมีเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่จะได้ฟังและเข้าใจพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง ถ้าไม่ได้อาศัยความดีและความเข้าใจพระธรรมแล้ว นับวันก็มีแต่อกุศลธรรมจะเกิดพอกพูนยิ่งขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งไม่ใช่สิ่งที่จะเป็นประโยชน์ใดๆ เลยแม้แต่น้อย เพราะฉะนั้นแล้ว เกิดมาแล้วก็ต้องตายจากโลกนี้ไปอย่างแน่นอน สิ่งที่จะเป็นที่พึ่งได้จริงๆ ก็คือ ความดีและความเข้าใจพระธรรม (ปัญญา) ที่ได้สะสมอบรมไว้ในขณะที่ยังมีชีวิตอยู่ ซึ่งจะขาดความขยันในการฟังพระธรรมศึกษาพระธรรมเป็นปกติในชีวิตประจำวันไม่ได้เลย.

ชมรมบ้านรั่มมะ มศพ. : www.dhammadhomefellowship.com, โทร. ๐๘๕-๖๒๑๗๑๐๖